

Meest voorkomende planten in Peperpot Nature Park

Peperpot Nature Park bevat een grote diversiteit aan planten. Hierbij zijn 18 veelvoorkomende planten, voornamelijk bomen, uitgelicht. Hieronder staat uitgelegd hoe de planten herkend kunnen worden in het veld en er is extra informatie over de geschiedenis of het gebruik van de plant gegeven. Alle oude plantage soorten zullen in een groene box te vinden zijn. De onderstreepte woorden zijn plantenkenmerken waarmee de planten makkelijk te herkennen zijn in het veld. Voor de namen van de planten zijn de Sranantongo naam en/of de Surinaams-Nederlandse naam gegeven en de wetenschappelijke naam is overal gegeven. Op de laatste pagina zijn de definities van botanische termen en afbeeldingen van botanische kenmerken te vinden. De termen die in dit deel toegelicht worden zijn dikgedrukt in de tekst.

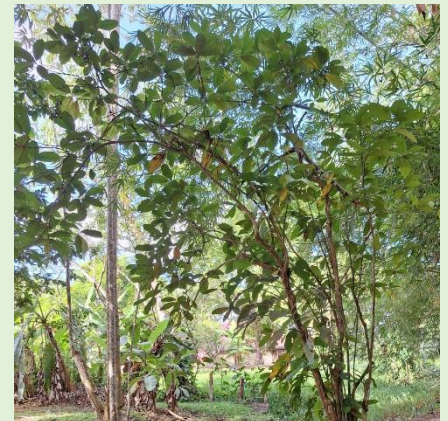
Feitjes

De namen van alle planten families eindigen op “-ceae”, dit spreek je uit als [see].

Primaire bossen zijn onverstoorde oerbossen met vaak hoge, oude bomen. Secundaire bossen daarentegen zijn verstoord door bijvoorbeeld het kappen van bomen. Hierdoor is hier een dichtere, lagere begroeiing.

1. Liberia-Kofi/Liberia-koffie – *Coffea liberica*

Liberia-kofi is een van de oude plantage soorten die nog steeds in het park is te vinden, officieel komt deze plant uit Liberia. Van de bonen van deze plant kan koffie worden getrokken. Liberia-kofi groeit als een struik of kleine boom en behoort tot de familie van de Rubiaceae. Deze familie is te herkennen aan haar tegenoverstaande, simpele bladeren. Verder is de bladrand van de planten in deze familie over het algemeen egaal. Bij koffie staan de paren van tegenoverstaande bladeren haaks op elkaar. De vorm van deze bladeren is omgekeerd eirond tot elliptisch. De bladeren voelen aan als stijf papier tot zelfs een beetje taai. De steunblaadjes zijn driehoekig-ovaal en erg klein.

2. Tafrabon/Tafelboom – *Cordia tetrandia*

Tafrabon is een kleine boom die vooral voorkomt op natte plaatsen en in secundair bos. Hij valt onder de Boraginaceae familie. Kenmerkend voor deze familie is de afwezigheid van steunblaadjes. Verder hebben de planten over het algemeen simpele bladeren die om en om staan. Bij de Tafrabon lijken de bladeren tegenover elkaar te staan, maar wanneer je van dichtbij kijkt kan je zien dat dit niet het geval is. Verder is het voor deze soort kenmerkend dat het bladerdek zich op één hoogte bevindt, deze boom wordt hierdoor ook wel “Tafelboom” genoemd. De bladeren voelen ruw aan. De bladeren hebben een oneven bladvoet en een omgekeerd eivormige tot elliptische vorm.

3. Kankantrie/Wilde kapokboom – *Ceiba pentandra*

De kankantrie wordt door veel Surinamers beschouwd als een heilige boom. Deze boom groeit in droge en natte bossen, maar kan ook vaak gevonden worden in bewoonde gebieden als een van de laatste overblijfselen van het bos. Deze boom werd namelijk niet gekapt, omdat men geloofde dat het kappen ongeluk en ziektes met zich mee bracht. De naam van deze boom is afgeleid van de Engelse naam "cotton tree". De Kankantrie behoort tot dezelfde familie als Kakaw, de Malvaceae. Deze boom heeft een rechte stam die stekels bevat bij jonge exemplaren. Uiteindelijk wordt deze boom tot wel 40 m hoog, het wordt een van de woudreuzen van het bos. De oude bomen bevatten ook gigantische plankwortels. Verder heeft deze boom handvormige bladeren met 5 tot 9 'vingers'. De deelbaadjes zijn smal elliptisch tot eivormig.

4. Mokokoko – *Montrichardia arborescens*

Mokokoko is een kruid (een plant zonder houtachtige delen en geen gras) dat tot wel 4 m lang kan worden en vooral op langdurig natte plekken groeit. De betekenis van de naam Mokokoko is waterman, omdat deze plant van natte gebieden houdt. Door de lokale bevolking wordt deze plant gebruikt als bloedstelpend middel. Hij behoort tot de Araceae familie. Mokokoko heeft pijlvormige bladeren die tot 1 m lang kunnen worden. Mokokoko heeft losse stengels die vaak korte, brede stekels bevatten.

5. Obé/Oliepalm – *Elaeis guineensis*

De Obé palm behoort tot de palmenfamilie, Arecaceae. Obé komt oorspronkelijk uit Afrika maar is naar Suriname gebracht voor de productie van olie. Tegenwoordig wordt deze palm bijna niet meer gebruikt, maar ze heeft zich wel verspreid en is nu te vinden in de bossen. Deze palm heeft als ze jong is nog geen stam, maar kan deze in de loop van de jaren vormen. De bladeren van de Obé palm kunnen tot wel 7,5 m lang worden. Hierdoor is de kroon van deze palm erg massief. De pennen staan in chaotische richtingen op het blad, dus niet strak naast elkaar. Verder zitten er op de stengels van de bladeren grote, dikke stekels.

6. Zwamp merki-udu - *Ficus maxima*

Zwamp merki-udu is een boom die tot dezelfde familie behoort als Caucho en Uma busipapaya, de Moraceae familie. Hij komt voornamelijk voor in moerassen in de buurt van de kust, vandaar dat “zwamp” ook in zijn naam zit. Verder wordt de naam “merki-udu” vaak gebruikt voor bomen die sap bevatten. De bladeren van Zwamp merki-udus hebben een opvallende donkergroene kleur, een glimmende textuur en zijn ruw aan de onderkant. Verder zijn er littkens van de steunblaadjes op de takjes te zien en heeft deze boom wit sap.

7. Mopé – *Spondias mombin*

Mopé komt vooral voor in moerasbossen en langs rivieren. Het is een boom die behoort tot de Anacardiaceae familie. Kenmerkend voor planten binnen deze familie zijn de afwezigheid van steunblaadjes, om en om staande bladeren en samengestelde bladeren. De samengestelde bladeren van mope hebben een eindblad. Een belangrijk kenmerk voor deze boom zijn de oneven deelbladeren. De bast van spondias is kenmerkend door de grillige lijnen. Verder heeft Mopé een geel vruchtje dat veel wordt gegeten. Men zegt zelfs dat als iemand eens Mopé heeft gegeten, diegene altijd naar Suriname zal terugkeren.

8. Babun Udu/Baboenhout – *Virola surinamensis*

De naam Babun Udu komt van de roodbruine kleur van de jonge bladeren, de bast en het hout. Dit is namelijk dezelfde kleur als de Babun, de rode brulaap. Baboenhout is een boom die vooral wordt gevonden langs rivieren en in moerasbossen en valt binnen de Myristicaceae. De basis kenmerken van deze familie zijn de aanwezigheid van sap, de afwezigheid van steunblaadjes en simpele om en om staande bladeren op langgerekte takken. Het sap van deze boom is rood. Verder heeft Baboenhout lange bladeren, tussen de 10 en 20 cm. De bladeren zijn harig aan de onderkant, dit is te zien als er van dichtbij gekeken wordt.

9. Pina/palisadenpalm – *Euterpe oleracea*

De naam Pina betekent armoede. Vroeger werden er huizen van de Pina palm gebouwd en er werden vruchten van de palm gegeten. De mensen die op deze manier leefden werden beschouwd als arm, vandaar de naam. Pina is een palm die voornamelijk in natte gebieden groeit en behoort tot de palmenfamilie, Arecaceae. Kenmerkend aan de Pina palm zijn de licht groene, hangende pennen. Verder zijn de wortels die soms boven de grond uitkomen een duidelijk kenmerk, deze kunnen soms rood kleuren. Deze palm bevat geen stekels. Een ander opvallend kenmerk is dat de Pina palm vaak in groepjes groeit. Deze boom vormt paarszwarte vruchten waarvan sap wordt gemaakt, dit wordt podosiri genoemd.

10. Koffiemama – *Erythrina fusca*

Koffiemama is een boom die vroeger werd geplant op de koffie plantages om schaduw te bieden voor de koffieplanten. De bomen die nu nog in het park staan zijn overblijfselen van deze tijd. De Koffiemama valt binnen dezelfde familie als Kapoeweri Switbonki, de Fabaceae. Kenmerkend aan deze familie is de aanwezigheid van steunblaadjes, de bladeren staan om en om en zijn samengesteld. Deze boom heeft een erg groot bladerdak. Verder hebben de jonge bomen stekels op de stam. Een kenmerkende eigenschap van deze boom is dat de deelbladeren in groepjes van drie staan. Als deze boom in bloei staat, zitten er mooie, licht oranje bloemen in.

11. Caucho/Plantagerubber – *Castilla elastica*

De betekenis van Caucho is rubber, van het sap van de boom kan namelijk rubber gemaakt worden als het gemixt wordt met het sap van een liaan die vaak op Caucho klimt. Caucho is een boom die behoort tot dezelfde familia als Zwamp merki-udu en Uma busipapaya, de Moraceae. Kenmerkend voor deze familie is de aanwezigheid van steunblaadjes. Verder bevatten de planten sap en staan de bladeren om en om. De bladeren van deze boom zijn langgerekt, en harig aan de onder- en bovenkant. Caucho bevat wit sap.

12. Palulu – Heliconia bihai

De naam Palulu is afgeleid van de bloeiwijze van deze plant. Letterlijk vertaald betekent dit 'bek van een papagaai', en dit is precies hoe de bloem eruit ziet. Palulu is een kruid dat behoort tot de Heliconiaceae. Deze plant bevat grote, langwerpige bladeren met een lange bladsteel. De rode bloem van deze plant is erg kenmerkend.

13. Kapoeweri switbonki – Inga ingoides

Kapoeweri switbonki heeft zijn naam te danken aan de plek waar hij groeit en aan zijn vrucht. Deze boom komt vooral voor in secundaire bossen en dat is de betekenis van Kapoeweri. Verder produceert deze boom zoete boontjes, de vertaling van switbonki. Kapoeweri Switbonki is een boom en behoort tot dezelfde familie als Koffiemama, de Fabaceae. Kenmerkend aan deze familie is de aanwezigheid van steunblaadjes, de bladeren staan om en om en zijn samengesteld. Het belangrijkste kenmerk van deze boom zijn de tussenblaadjes tussen de deelbladeren in. Verder zijn er klieren zichtbaar tussen de deelblaadjes in.

14. Mira Udu/Mierenhout – Triplaris weigeltiana

Mira Udu betekent letterlijk vertaald mierenhout, deze boom staat er namelijk om bekend dat hij geliefd is onder de mieren. Mira Udu is een boom die behoort tot de familie Polygonaceae en vooral voorkomt in secundaire bossen. Kenmerkend aan deze boom zijn de donkere, slap hangende bladeren. Verder heeft deze boom een dunne, lange, witte stam. Om de stengel en de bladsteel zit een vliezig omhulsel, het tuitje.

15. Bambusi/Surinaamse Bamboe – Bambusa vulgaris

Bambusi is een plantensoort uit Indo-China die vroeger op de plantage is gepland voor het maken van bruggetjes over de gegraven kanaaltjes. De houtige stengels van dit gras zijn namelijk goed te gebruiken als constructie materiaal. Bambusi valt binnen de familie van de grassen, de Poaceae familie. Deze plant groeit in groepjes van dunne lange houtachtige stengels die wel 10 tot 20 meter lang kunnen worden met licht groene, gras achtige bladeren.

16. Doifi Siri – Guarea guidonia

Doifi Siri betekent letterlijk vertaald duivenzaad, de vruchten worden gegeten door toucans. Deze boom behoort tot de familie Meliaceae. Hij komt vaak voor in de buurt van kustgebieden en op plekken waar mensen wonen of gewoond hebben. Kenmerkend voor deze familie zijn de afwezigheid van steunblaadjes, samengestelde, om en omstaande bladeren. De deelbladeren van guarea staan om en om en aan het einde van het blad zit een klein frummeltje dat kenmerkend is voor deze soort. Verder ruikt de bast van deze boom naar wortel.

17. Kakaw/Cacao – Theobroma cacao

Kakaw is een oude plantage soort, de bomen die nu nog in het park te vinden zijn, zijn overblijfselen van deze tijd. Deze boom werd hier gepland voor zijn cacao vruchten. Kakaw is een boom die behoort tot dezelfde familie als de Kankantrie, de Malvaceae. De bladeren van deze plant zijn langerekt en staan om en om. Een belangrijk kenmerk voor deze soort zijn de verdikkingen aan het begin en het einde van de bladsteel. Deze boom heeft een langwerpige vrucht met ribbels en de kleuren variëren van lichtgroen tot rood. Verder groeien de vruchten aan de stam van de boom, dit wordt ook wel cauliflorie genoemd.

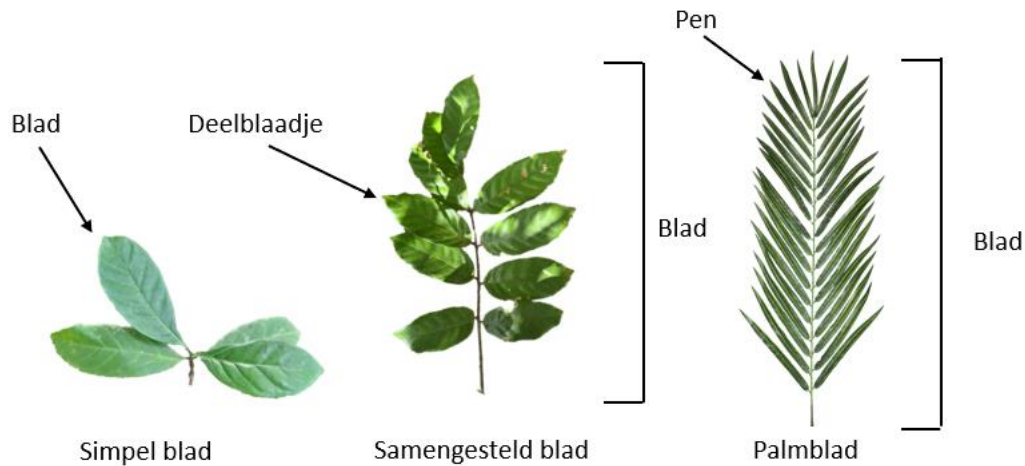

18. Uma busipapaya/Vrouwelijke bospapaja – Cecropia peltata

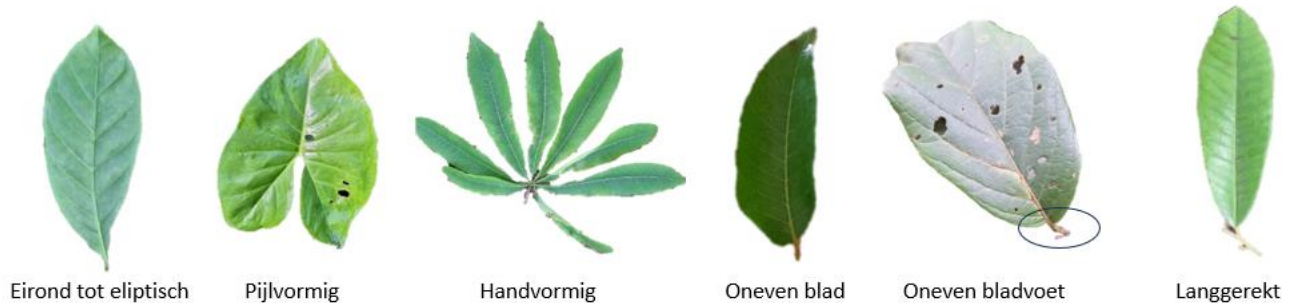
Uma Busipapaya betekend letterlijk vertaald vrouwelijke bospapaja. Hij heeft zijn naam te danken aan de gelijkenis met de papajaboom. Hij wordt vooral gevonden in secundaire bossen en op open plekken in primaire bossen. Het is een boom die behoort tot de familie Urticaceae. Deze boom heeft een lange, dunne, witte stam met ringen en heeft vaak steltwortels. De bladeren van deze boom zijn handvormig en hebben een witte onderkant. Tegen het licht in lijkt dit soms echter lichtgroen.

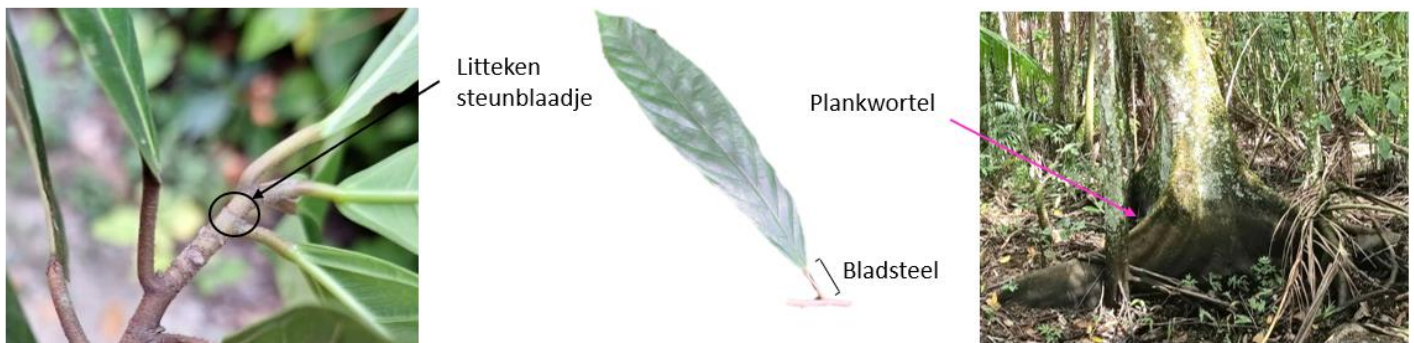
Definities botanische termen

Bladeren kunnen samengesteld zijn op verschillende manieren. Je hebt een **simpel blad**, waarbij het blad niet onderbroken wordt. Vervolgens bestaan er ook **samengestelde bladeren**, waarbij de knoppen/steunblaadjes afwezig zijn tussen deelblaadjes. En als laatste zijn er **palmbladeren**, deze bestaan uit **pennen**.

Vervolgens kunnen bladeren ook nog allemaal verschillende vormen hebben. Hierboven staan de voorbeelden die gebruikt worden om de vorm van de bladeren in Peperpot te beschrijven. Een goede manier om te checken of een blad **oneven** is, is door het blad dubbel te vouwen op de nerven. Bij de **oneven bladvoet** is het soms lastig te zien, maar als je goed kijkt zie je dat de bladschijf aan de ene kant net wat hoger begint dan aan de andere kant.

De stengel die het groene deel van het blad met de tak verbindt wordt de bladsteel genoemd. Een veel voorkomend kenmerk van planten is de aan- of afwezigheid van **steunblaadjes**. Dit zijn kleine blaadjes die om de voet van de **bladsteel** zitten. Op latere leeftijd valt dit velletje er echter vaak af. Wel is er dan nog een litteken te zien in de vorm van een ringetje om het takje. **Plankwortels** zijn stervormige wortels die meer stevigheid geven aan een boom, en voor een deel boven de grond uit komen.

Bronnen

ELAEIS GUINEENSIS - OBÉ. (n.d.). Retrieved January 28, 2024, from <https://tropilab.com/obe.html>

JohnJusa21. (2020, February 7). Liberia-koffie. Suriname Anda - suriname data.
<https://suriname.nu/surinamezoeken/knowledge-base/liberia-koffie/>

Richard, H., & Ateni, J. (2021). Guide des Arbres de Guyane (3rd ed.). Office National des Forêts (ONF).

Tostain, & Leotard. (2012). Inventaire Bota Peperpot. Unpublished data

van Andel, T. R., & Ruyschaert, S. (2014). Medicinale en rituele planten van Suriname. LM Publishers.

Foto's

Sanne Poortman (2024)

Julia Blok (2024)

Colofon

Deze gids met veelvoorkomende planten in Peperpot Nature Park en de bijbehorende kaart zijn gemaakt door Sanne Poortman als opdracht voor de universiteit Utrecht in 2023/2024. Dit project was deel van een groter project in Peperpot, waarbij de relatie tussen de koolstofopslag, non-timber forest products en biodiversiteit van het park in kaart werd gebracht.